

Moudrý život navzdory kolnostem

Rámcem života tvoří nevyzpytatelné a nevyhnutelné děje -
prší, fouká vítr, padají stromy, svět žije svým životem.
Sem tam se obejví katastrofa, která ničí lidské úsilí a
dílo. Jak v tomto prostředí žít? Co konat? Kazatel
povzbuzuje k podnikání/životu navzdory. Pouštěj chléb -
rozděluj - neotálej.

KAZATEL 11

JAN ASSZONYI

MOUDRÝ ŽIVOT NAVZDORY OKOLNOSTEM

JAK ŽÍT V NEVYZPYTELNÉM SVĚTĚ

| Kazatel 11,1-6 | Ž 113 | 2 K 9 |

Píseň po kázání: 465 Může být, že padne vše

První čtení – Žalm 112

Haleluja. Blaze muži, jenž se bojí Hospodina, jenž velikou zálibu má v jeho přikázáních! 2 Jeho potomci se stanou bohatými v zemi, pokolení přímých bude požehnáno. 3 Jmění, bohatství má ve svém domě, jeho spravedlnost trvá navždy. 4 Ve tmách vzchází přímým světlo; Bůh je milostivý, plný slitování, spravedlivý. 5 Dobře bývá muži, jenž se smiluje a půjčí a své věci spravuje dle práva: 6 nezhroutí se nikdy, spravedlivý zůstane v paměti věčně. 7 Nemusí se bát zlé zprávy, jeho srdce pevně doufá v Hospodina. 8 Jeho srdce má oporu v Bohu, nebojí se, jednou spatří pád svých protivníků. 9 Rozděluje, dává ubožákům, jeho spravedlnost trvá navždy, jeho roh se zvedne v slávě. 10 Svévolník na to zlostně hledí, skřípe zuby a odvahu ztrácí; choutky svévolníků přijdou vniveč.

Druhé čtení – 2 Korintským 9,1-15

1 O pomoci bratřím je vlastně zbytečné vám psát. 2 Zním přece vaši ochotu, o níž s hrdostí makedonským bratřím říkám, že Achaia je už od loňska připravena. Vaše horlivost byla pobídkou pro mnohé z nich. 3 Posílám však tyto bratry proto, aby se moje hrdost na vás v této věci neukázala prázdnou chloubou: chtěl bych, abyste byli připraveni tak, jak jsem jim o tom vyprávěl. 4 Kdyby se mnou přišli makedonští a shledali, že nejste připraveni, bylo by to velkým zahanbením pro nás - natož pak pro vás! - protože jsme o vás mluvili s takovou jistotou. 5 Proto jsem pokládal za nutné vyzvat tyto bratry, aby k vám šli napřed a připravili váš dávno slíbený dar, tak aby byl pohotově a byla to opravdu štedrost a ne lakota.

6 Vždyť kdo skoupě rozsévá, bude také skoupě sklízet, a kdo štedře rozsévá, bude také štedře sklízet. 7 Každý ať dává podle toho, jak se ve svém srdci předem rozhodl, ne s nechutí ani z donucení; vždyť **radostného dárce miluje Bůh**. 8 **Bůh má moc zahrnout vás všemi dary své milosti, abyste vždycky měli dostatek všeho, co potřebujete, a ještě vám přebývalo pro každé dobré dílo,** 9 jak je psáno: *‘Rozdělil*

štědře, obdaroval nuzné, dobrota jeho trvá navěky.' 10 Ten, který `dává semeno k setbě i chléb k jídlu', dá vzrůst vaší setbě a rozmnoží plody vaší spravedlnosti'. 11 Vším způsobem budete obohacováni, abyste mohli být velkoryse štedří; tak povzbudíme mnohé, aby vzdávali díky Bohu. 12 Neboť služba této oběti nejen doplňuje, v čem mají bratři nedostatek, nýbrž také rozhojňuje díkyvdání Bohu: 13 Přesvědčení touto vaší službou budou slavit Boha za to, jak jste se podřídili Kristovu evangeliu a jak štedře se projevuje vaše společenství s nimi i se všemi. 14 Budou se za vás modlit a po vás toužit pro nesmírnou milost, kterou vám Bůh dal. 15 Bohu budiž vzdán dík za jeho nevystizitelný dar!

Kázání – Moudrý život navzdory nevyzpytatelným okolnostem

Po svátečních dnech se vracíme k moudrosti, jak nám ji předkládá Bible ve starozákonní knize Kazatel. Jsou před námi dvě závěrečné kapitoly - dnes Kaz 11,1-6:

Text kázání – Kazatel 11,1-6

Pouštěj svůj chléb po vodě, po mnoha dnech se s ním shledáš. 2 **Rozdej** svůj díl mezi sedm, ba i osm, nevíš, co zlého se na zemi stane. 3 Jestliže mraky se naplní, spustí se na zemi déšť; jestliže strom padne k jihu či na sever, zůstane na místě, kam padl. 4 Kdo přilísí dá na vítr, nebude sít, kdo hledí na mraky, nebude sklízet. 5 Jako nevíš, jaká je cesta větru, jak v životě těhotné vznikají kosti, tak neznáš dílo Boha, který to všechno koná. 6 **Rozsévej** své símě zrána, nedopřej svým rukám klidu do večera, neboť nevíš, zda se zdaří to či ono, či zda obojí je stejně dobré.

Tři rady

Starozákonní Kazatel - snad moudrý Šalomoun - nám znovu předkládá výsledky svého pozorování, svého prozkoumávání života/světa. Opět nám předkládá svá pozorování nejistých a dosti nepředvídatelných dějů světa, tentokrát jimi ovšem odůvodňuje své rady ohledně postojů k životu. Jeho rady jsou obsaženy ve třech slovech, ve třech povzbuzeních, ve třech imperativech:

Pouštěj - Rozděl - Rozsévej

Tyto tři Šalomounovy rady chceme vzít vážně tak, jak je mnil sám autor, ale zároveň můžeme jeho rady postavit do světla slov Pána Ježíše. Ta Šalomounovu moudrost ještě prohloubí.

1. Pouštěj... chléb svůj po vodě

Kazatel má před očima v 11. kapitole dva obrazy ze života: vidí námořníka a vidí farmáře. Na příkladu těchto dvou podnikatelů dává rady do života. Podívejme se na první:

Kontext obchodní investice

„**Pouštěj svůj chléb po vodě, po mnoha dnech se s ním shledáš.**“ (11,1) Tento výrok je obrazným (symbolickým) výrokem, za nímž je možno vysledovat *Šalomounovu zkušenost s obchodováním na moři*. Šalomoun měl zámořské loďstvo (1Kr 10,22). Jednou za tři roky (!) toto loďstvo přijíždělo a přiváželo zlato, stříbro, slonovinu, opice a pávy (1Kr 10,22). Vezmeme-li v úvahu nejistoty mořské plavby v tehdejších dobách, pak *obchodování na moři* byl vskutku *riskantní podnik blížící se pouštění svého majetku po vodě* bez výhledu na nějaký zisk („chléb“ je zde skutečně to základní z čeho žijeme).

Má cenu taková nejistá investice? Už dopředu se ví, že její návratnost je téměř v nedohlednu, pokud vůbec! Je to riskantní a trvá to opravdu dlouho, než člověk případně bude mít užitek.

Mám dojem, že teď by minimálně vedle mě měl stát nějaký ekonom či podnikatel, který by revidoval můj pokus o aktualizaci Šalomounovy rady. Není tomu tak, že *jedním ze základních ekonomických předpokladů dobrého podnikání je to, že jsou to peníze, co se „musí co nejrychleji točit?“* A to také ovlivňuje komodity, s nimiž se člověk pouští do podnikání? Co nepřináší rychlý zisk, do toho se raději nepustíme, jakkoli to může být v dlouhodobém horizontu dobré. Zdá se, že žijeme v době, jejímž bohem je rychlá návratnost investic. Jak těžké je přežít, pokud se (křesťanský; a možná nejen křesťanský) podnikatel nechce nechat tímto bohem ovládat!

Kontext investice do vztahů

Do čeho a podle čeho investujeme své prostředky a síly? A nemusí být zdaleka řeč jenom o majetkových investicích. Můžeme mluvit *o vztazích* – investujeme pouze do bezpečných vztahů s brzkou návratností? Anebo jsme ochotni investovat čas a síly do vztahů, jejichž přínos je v nedohlednu? Soustředíme se ve vztazích na osobní zisk, prospěch a potěšení spíš než na nezištné obdarovávání? To všechno jsou otázky, které souvisejí

s Kazatelovou radou. Zvlášť si pak můžeme zdůraznit, že *manželství a rodina* je prvním místem, kde platí Kazatelova rada: „*Pouštěj chléb svůj po vodě... po mnohých dnech ho najdeš!*“

Kontext štědrosti

Vedle investičního kontextu Šalomounovy rady se v dějinách výkladu šalomounova slova setkáváme ještě s jiným pojetí. To nám říká, že zde ani tak nemusí jít o investici jako o *štědrot a dobročinnost* (např. podle Dt 15). To jsou činnosti, ze kterých člověk nemá zisk (alespoň ne hmotný). Člověk rozdává druhým - těm, kterým nebylo dáno. „pouští po vodě“. Vyzývá-li Šalomoun k charitě, pak přidává výhled, který přináší povzbuzení. Ono totiž, i když se zdá, že člověk pouští cosi ze svého jaksi nadobro a nečeká návratnost, nakonec přece jenom to, co pustil, se mu vrátí. Druhou věcí je, jak se to vrátí.

Kazatel zde *nevyžívá vypočítavé dobročinnosti*, nýbrž říká, že jakkoli se dobročinnost hmotně může zdát ztraceným byznysem, *nakonec dárcе ke svému překvapení užitek/výnos nalezne*.

Kontext novozákonní

Hledáme-li odraz Kazatelových slov v Novém zákoně, ve slovech Pána Ježíše, pak můžeme vzpomenout na slovo o následování:

*Matouš 16,4-26 Tehdy řekl Ježíš svým učedníkům: "Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. 25 **Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však ztratí svůj život pro mne, nalezne jej.** 26 Jaký prospěch bude mít člověk, získá-li celý svět, ale svůj život ztratí? A zač získá člověk svůj život zpět?*

Kdo je ochoten dát sám sebe a to, co je jeho všanc (dokonce ztratit svůj život), ten pouští chléb svůj po vodě. A nakonec zjistí, že právě takto - v riskantní investici pro dobro a ve štědrosti - získá život, nalezne to, co byl ochoten pustit z rukou.

Slova Pána Ježíše znějí specificky do života ve víře; do života, jež je určován Kristovým učením, obětí a láskou. Na první pohled to vypadá jako ztráta - pouštění chleba po vodě, nakonec ovšem právě ten, kdo je ochoten v životě žít Kristovsky a pro Krista (jeho království), život

nalezne. Apoštol Pavel takové povzbuzuje slovy: „1K 15, 58 *A tak, moji milovaní bratři, buďte pevní, nedejte se zvíkat, buďte stále horlivější v díle Páně; vždyť víte, že **vaše práce není v Pánu marná.***“ A můžeme si připomenout slova z listu Židům, kde čteme: „Židům 6:10 **Bůh není nespravedlivý, a proto nezapomene, jak jste se činem své lásky k němu přiznali, když jste sloužili a ještě sloužíte bratřím.**“

Sumář

„Pouštěj chléb svůj po vodě a po mnoha dnech ho znova nalezněš.“ V jak širokém kontextu života smíme toto slovo vnímat: od odvahy a risku v obchodování, přes charitu a štědrost až k následování Pána Ježíše.

Podívejme se nyní na druhou radu Šalomouna v dnešní textu:

2. Rozděl svůj díl na více míst

Rozdej svůj díl mezi sedm, ba i osm, nevíš, co zlého se na zemi stane.

3 Jestliže mraky se naplní, spustí se na zemi déšť; jestliže strom padne k jihu či na sever, zůstane na místě, kam padl.

I zde se Kazatel projevuje jako zdatný ekonom. Nemluví o ničem jiném, než o rozložení vlastního podílu/majetku do dobrého investičního portfolia. Člověk neví, co zlého se na zemi může stát, a proto je potřeba zisk, majetek, čas a hodnoty dobře dělit tak, aby když - Kazatelovým obrazem řečeno - spadne strom, nezničil vše, co máme, protože jsme si to uložili zrovna pod něj.

Opět můžeme tuto moudrou radu Šalomouna vnímat *v jejím prvotním kontextu, jímž je obchod a finance*. Jeho (duchovní) rady jsou natolik pragmatické, že se týkají i této navýsost pozemské sféry lidského bytí. Není mu cizí! Stojí mu za zmínku. O rozložení investic čteme v Bibli!

Stejně tak ovšem můžeme jeho slova o „dělení dílu“ vztáhnout na *veškerou svou činnost, především pak na svůj čas a své vztahy*. Toto vše je potřeba dobře dělit. Kolik je dnes lidí, kteří vsadí jenom na jednu kartu a tráví veškerý čas v zaměstnání. Když pak přijde - a člověk neví, kdy přijde - nějaké to zlo (pád akcií, světová krize, dopravní nehoda...), člověk přichází o všechno. Špatně rozložil (vlastně nerozložil) čas a síly mezi manželku, děti, přátele, Pána Boha. Špatně investoval do vztahů.

Kazatelova rada v oblasti dobrého rozložení vlastního dílu života nachází odezvu a naplnění *ve slovech Pána Ježíše*.

Matouš 6,19-21 Neukládejte si poklady na zemi, kde je ničí mol a rez a kde je zloději vykopávají a kradou. 20 Ukládejte si poklady v nebi, kde je není mol ani rez a kde je zloději nevykopávají a nekradou. 21 Neboť kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce.

Svůj život žijeme na zemi s privilegiem výhledu na věčnost. Náš díl je na zemi i na nebi. Svůj lidský díl, jež nám byl dán v darech, schopnostech, hřivnách, čase a vztazích, chceme navzdory skutečnosti, že zde na zemi vše rez i mol kazí, rozvíjet a dělit. Moudře dělit s tím, že skrze některé pozemské investice si ukládáme poklady zároveň v nebi, kde mol a rez není.

Druhá dnešní rada starozákonního Kazatele tedy zní: „**Rozdej svůj díl mezi sedm, ba i osm, nevíš, co zlého se na zemi stane.**“ A Pán Ježíš k tomu dodává povzbuzení k moudrému dělení dílu života: „*Mt 6,20 Ukládejte si poklady v nebi, kde je není mol ani rez a kde je zloději nevykopávají a nekradou. 21 Neboť kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce.*“

3. Rozséevej a nečekej na ideální podmínky

11,6 Rozséevej své símě zrána, nedopřej svým rukám klidu do večera, neboť nevíš, zda se zdaří to či ono, či zda obojí je stejně dobré... 4 Kdo příliš dá na vítr, nebude sít, kdo hledí na mraky, nebude sklízet.

I třetí Šalomounova rada směřuje nejprve do ryze hospodářského kontextu. Šalomoun vidí farmáře, který pečlivě sleduje počasí. Potřeboval by klidné počasí, aby mohl dobře zasít zrno. Jenže na obloze jsou pořád mraky, a honí se vítr. Farmář může zaujmout jeden ze dvou postojů: buď bude čekat na vhodnější podmínky (dnes k tomu, pravda, má mnohem, mnohem lepší podmínky a důvody), anebo se prostě pustí do práce i s vědomím riziku, že zrno zavěje vítr jinam. Jinak by totiž nemusel zasít vůbec.

Kazatelova rada je jednoduchá. V životě čelíme mnoha nevyzpytatelným a nepředvídatelným okolnostem, které se staví do cesty našemu úsilí (v práci a nakonec i ve vztazích). Přesto ovšem není možné čekat na ideální

podmínky. Je potřeba se chopit práce navzdory nebezpečí a neideálním podmínkám. „*Kdo příliš dá na vítr, nebude sít, kdo hledí na mraky, nebude sklízet*“.

Jak jsem zmínil již podvakerát, i tuto radu je možno vnímat *v kontextu zajištění života* (zajištění obživy, práce) a zároveň *v kontextu budování vztahů: s lidmi i Pánem Bohem*. U obojího je možné čekat na vhodnější čas, „protože v současnosti máme přece jiné starosti“.

V Novém zákoně se také setkáváme *s obrazem rozsévání*. Jednak *Slova – Božího Slova*, které má přinést užitek (to v závislosti na zemi, do které zapadne), a pak se s obrazem rozsévání *jako charitativní solidární štědrosti*. Slyšeli jsme v jednom z úvodních čtení slova apoštola Pavla, který vyzýval Korintské ke sbírce:

„2 K 9,6 Vždyť kdo skoupě rozsévá, bude také skoupě sklízet, a kdo štědrě rozsévá, bude také štědrě sklízet. 7 Každý ať dává podle toho, jak se ve svém srdci předem rozhodl, ne s nechutí ani z donucení; vždyť radostného dárce miluje Bůh.“

Štědré rozsévání vede nakonec ke štědré sklizni (trochu to souvisí s pouštěním chleba po vodě tentokrát štědrým pouštěním chleba po vodě). A můžeme vzpomenout i na slovo apoštola Pavla Galatským, kde není ani tak řeč o štědrosti rozsévajícího, jako o tom, *co se rozsévá*.

Galatským 6,7-10 Neklámte se, Bohu se nikdo nebude posmívat. Co člověk zaseje, to také sklídí. 8 Kdo zasévá pro své sobectví, sklídí zánik, kdo však zasévá pro Ducha, sklídí život věčný. 9 V konání dobra neumdlévejme; neochabneme-li, budeme sklízet v ustanovený čas. 10 A tak dokud je čas, čiňme dobře všem, nejvíce však těm, kteří patří do rodiny víry.

Boží slovo nás slovy moudrého Kazatele i slovy apoštola Pavla *zve* k rozsévání navzdory nepříznivým podmínkám, ať už se jedná o naše zaměstnání anebo rozsévání ve vztazích s lidmi a Pánem Bohem. Kéž je naše rozsévání zaměřeno na spravedlnost a dobré vztahy, a nedá se odradit nepříznivými podmínkami.

Závěrečné shrnutí

Pouštěj chléb svůj po vodě a po mnoha dnech jej nalezněš = investuj do dobrých, ne předně rychle výnosných podniků a vztahů! Možná to bude vypadat jako ztracená investice, a přece svůj chléb jednou nalezněš.

Rozděl svůj díl mezi sedm, ba i osm = rozděl dobře své dary, čas a schopnosti tak, aby sis ukládal dobré poklady nejen na zemi, ale i v nebi. Rozděl dobře svůj čas mezi práci, rodinu, přátele a Pána Boha.

Rozsévěj sítě zrání = nedej se odradit nepříznivými podmínkami. Rozsévěj pro spravedlnost a rozsévěj štědře pro dobro druhých, protože kdo štědře rozsévá, štědře sklídí.

Za chvíli budeme společně stolovat s naším živým Pánem Ježíšem. A při této příležitosti si připomeneme, že to, co radí Hospodin v Písmu nám, sám dal příkladem na sobě a svém synu.

